

No 39 (2013)
ISSN: 1418-7191

Acta Scientiarum Socialium

HISTORIA, OECONOMIA, PAEDAGOGIA, PHILOSOPHIA, SOCIOLOGIA

KAPOSVÁRI EGYETEM / KAPOSVÁR UNIVERSITY
Társadalomtudományi Tanszék / Department of Social Sciences

Acta Scientiarum Socialium

A peer-reviewed journal in the social sciences

A szerkesztőség címe / Address of the Editorial Office

Kaposvár University, Department of Social Sciences
H-7400 Kaposvár Guba S. u. 40.
e-mail: acta.sci.soc@gmail.com
honlap / webpage: journal.ke.hu/asc

Alapító főszerkesztő / Founding Editor-in-chief

HORVÁTH Gyula

Főszerkesztő / Editor-in-chief

MOLNÁR Gábor

Szerkesztőség / Editorial Board

BÁCS Gábor, BARNA Róbert, BERTALAN Péter, GÁL Veronika,
KOLONTÁRI Attila, MOLNÁR Eszter, VÖRÖS Péter

Nemzetközi Tanácsadó Testület / International Advisory Board

ANDERLE Ádám, FISCHER Ferenc, GULYÁS László, H. SZABÓ Sára,
Igor Vlagyimirovics KRJUCSKOV, Antonio Domingo LILÓN, MOLNÁR Tamás,
MOLNÁRNÉ BARNA Katalin, PÓLYI Csaba, Augustín SÁNCHEZ ANDRES, SARUDI Csaba,
SZÁVAI Ferenc, SZILÁGYI Ágnes Judit, SZILÁGYI István

Szerkesztőasszisztens / Assistant Editor

ANDRESZ Katalin

Kiadja / Published by

Kaposvári Egyetem Társadalomtudományi Tanszék
/ Kaposvár University Department of Social Sciences

Felelős kiadó / Managing Publisher

MOLNÁR Gábor

© A szerzők / The Authors
Borítóterv / Cover design © BALVIN Nándor

Nyomdai munka / Printed by
Kapos Color Print Kft., Kaposvár Bajcsy-Zsilinszky u. 24., +36 82 311 892

Kaposvár
2013

Acta Scientiarum Socialium 39 (2013)
Multidiszciplináris Balaton-kutatás tematikus szám
/ Thematic Issue: Multidisciplinary Research on Lake Balaton

A TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0038 azonosító jelű, „Az emberi tevékenység környezeti hatásai és a velük összefüggő társadalmi konfliktusok vizsgálata egy sekély vizű tóhoz tartozó érzékeny földrajzi terület (a Balaton vízteste és déli vízgyűjtője) példáján” elnevezésű kutatási projekt szerkesztett közleményei

Szerkesztette / Edited by
MOLNÁR Gábor

Jelen kiadvány az Európai Unió támogatásával és az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával készült, a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0038 azonosító jelű, „Az ember tevékenység környezeti hatásai, valamint az ezekkel összefüggő társadalmi konfliktusok komplex vizsgálata egy sekélyvizű tóhoz tartozó érzékeny földrajzi terület (a Balaton vízteste és déli vízgyűjtője) példáján” elnevezésű projekt keretében.

Tartalom / Contents

7	Előszó
9	BEVEZETŐ TANULMÁNY
11	<i>KUTICS Károly</i> Sekély vizű tavak jellegzetességei és problémái
35	TERMÉSZETTUDOMÁNYI PERSPEKTÍVÁK
	Társadalmi konfliktusokat generáló ökológiai történések a Balaton életében az utóbbi néhány évtizedben
37	<i>PÁLFFY Károly</i> A víz zöld elszíneződése, az eutrofizáció
45	<i>V. BALOGH Katalin</i> A víz barna elszíneződése
51	<i>TAKÁCS Péter – TURCSÁNYI Béla – BÍRÓ Péter</i> Halpusztulások
57	<i>TAKÁCS Péter – TURCSÁNYI Béla – BÍRÓ Péter</i> A halfogás csökkenése
67	<i>BALOGH Csilla – G.-TÓTH László</i> Gerinctelen állatok inváziói
75	<i>MÓRA Arnold</i> Árvaszűnyog-rajzások
83	<i>VÖRÖS Lajos – KRAVINSZKAJA Gabriella – PRÉSING Mátyás – V.-BALOGH Katalin – TÓTH Viktor</i> A vízszintváltozás hatása a parti öv növényvilágára

95	<i>KÖRMENDI Sándor</i> Halastavak hidro- és halászatbiológiai vizsgálata a Balaton déli vízgyűjtőjén
113	<i>KAZINCZI Gabriella – PÁL-FÁM Ferenc – NASZER Heider – LUKÁCS Helga</i> Inváziós növények Magyarországon
121	TÁRSADALOMTUDOMÁNYI PERSPEKTÍVÁK
123	<i>HORVÁTHNÉ KOVÁCS Bernadett – NAGY Mónika Zita</i> Attitúd–cselekvés–környezeti állapot modell
133	<i>MOLNÁR Gábor</i> Fiatal kutatás keres korban hozzá illő paradigmát. Társadalom és természeti környezete kölcsönhatásának elméleti modelljei és a Balaton multidiszciplináris kutatása
141	<i>CSEPELI György</i> A konstruktív és destruktív társadalmi kapcsolatok szociálpszichológiája
149	<i>GULYÁS László – NAGY Miklós Károly</i> Hosszú távú antropogén hatások a Balaton-medencében, különös tekintettel a tömegetturizmus fejlődésére
161	<i>MARTON István</i> A Balaton régió fejlődése. A regionális gondolkodás és a turizmus fejlődésének összefüggései a Balaton térségében
181	<i>CSONKA Arnold – SZABÓ-SZENTGRÓTI Eszter – KÖMŰVES Zsolt – SZABÓ-SZENTGRÓTI Gábor – BORBÉLY Csaba</i> Nyereséges vállalati működés vs társadalmi felelősségvállalás
189	FOLYAMATHÁLÓZAT-MÉRNÖKI PERSPEKTÍVA
191	<i>VARGA Mónika – BALOGH Sándor – CSUKÁS Béla</i> Koncepció a Balaton déli vízgyűjtő területének fenntartható fejlesztését segítő számítógéppel támogatott folyamatmérnöki elemzéshez
205	<i>TANKOVICS András – POKORNYIK Norbert</i> A mezőgazdasági termelés hatására a felszíni vizekbe jutó pontszerű és diffúz szennyezés modellezési lehetőségei
217	ZÁRÓ TANULMÁNY
219	<i>HORVÁTHNÉ SZIGEDI Katalin – FEHÉR András – SZABÓ Sára – KUTICS Károly</i> Tudományos kutatások a Balaton régióban

Előszó

Folyóiratunk jelen számának valamennyi tanulmánya egyazon vállalkozás, a Kaposvári Egyetem Balaton Kutatóintézete és a Magyar Tudományos Akadémia Ökológiai Kutatóközpontjának Balatoni Limnológiai Intézete közös kutatási projektjének szülötte.¹

Kutatásunk átfogó, három kutatócsoportunkat egyesítő célja a Balaton víztestét és déli vízgyűjtőjét érintő lokális emberi tevékenység okozta környezeti problémák, valamint a velük összefüggő társadalmi konfliktusok feltárása, elemzése. Fontos kiemelni a fenti feladatkijelölésben rejlő megszorításokat: nemcsak a nem antropogén, nem ember által kiváltott környezeti problémákkal, de az adott térségen kívül folytatott emberi tevékenységek itt (is) jelentkező hatásaival (pl. az antropogén klímaváltozással) sem tudunk a kutatás jelen fázisában foglalkozni. De még egy harmadik korlátozást is be kell vezetnünk: csupán olyan környezeti problémákra irányul a figyelmünk, amelyek a terület vízháztartásának mennyiségét és minőségét érintik. Így egyebek mellett a fény- és zajszennyezés jelenségekörének vizsgálatáról is le kell mondanunk.

E lehatárolásokkal azonban – úgy érezzük – kutatási tervünk másfelől jelentékeny nyereségre tesz szert: koherens modellben tudjuk integrálni a legkülönbébb tudományterületeken folyó részkutatásokat.

Mint látható, a kutatás tudatosan törekszik arra, hogy multi- és interdiszciplináris legyen. Három nagy tudományterület, a természettudományok, a társadalomtudományok és a mérnöki tudományok kutatói működnek együtt a kutatás során. Ennek köszönhető, hogy – némiképp rendhagyó módon – lapunk számos alapvetően nem társadalomtudományi jellegű tanulmánynak ad helyet.

Rendhagyó, hogy társadalomtudományi lapunkban természettudományos jellegű tanulmányok látnak napvilágot, de nem példa nélküli. A 2011. évi 34. számban már megjelent Illyés Eszter és Mezei Tamás „The Role of Humans in the Development, Survival and Conservation of Semi-Dry Grasslands in Central-Europe” című tanulmánya, egy természettudós és egy humán tudományi szakember közös

¹ A kutatási projekt címe: „Az emberi tevékenység környezeti hatásai és a velük összefüggő társadalmi konfliktusok komplex kutatása egy sekély vízü tóhoz tartozó érzékeny földrajzi terület (a Balaton vízteste és déli vízgyűjtője) példáján.” A projekt megvalósítását és valamennyi alább olvasható tanulmány elkészítését a TÁMOP-4.2.2.A-11/1/KONV-2012-0038 azonosító számú pályázat támogatja.

munkája. Kutatási projektünk e munka szellemében kívánja termékenyen összekapcsolni a különböző tudományterületek kutatóit.

Illyés Eszter a múlt évben tragikusan fiatalon, 32 évesen távozott közülünk. Jelen kiadványt az ő emlékének ajánljuk.

Molnár Gábor
főszerkesztő